

**Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava
Facultatea de Istorie –Geografie**

Teză de doctorat

Filosofia Comunităților Online. Crowdsourcing-ul filosofic în Agora virtuală

-rezumat-

**Conducător științific:
Prof. Univ. Dr. Viorel Guliciuc**

**Candidat:
Dragoș Huțuleac**

Moto: *„Vânătoarea aceasta pe care o încearcă filosofi în descoperirea adevărului s-ar putea asemăna cu un roman polițist. Unii îl socotesc pe Andersen ca fiind asasinul, alții pe Nielsen sau pe Jepsen. Poate că într-o bună zi, poliția va ajunge să dezlege un caz criminal real, așa dintr-o dată. Este de asemenea plauzibil că ea nu va reuși niciodată să dezlege enigma. Cu toate acestea, enigma își are soluția ei”*
(JOSTEIN GAARDER, *Lumea Sofiei*)

Cuprins

Introducere	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
1. Contextul cercetării.....	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
2. Ipoteza cercetării	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
3. Metodologia cercetării.....	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
4. Obiectivele cercetării	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
Cap. I	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
Criza contemporană a filosofiei și comunicarea filosofică...	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
I.1 O primă constatare: legătura dintre criza filosofiei și criza spirituală a societății contemporane	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
I.2 A doua constatare: existența unei crize de management al (informației) comunicării specifică societății contemporane	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
I.3 O a treia constatare: existența unei crize de management al comunicării specifică societății contemporane	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
I.4 Transactantul și comunicarea filosofică	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
I.5 Ce este comunicarea filosofică?	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
I.6 Mesajul filosofic între îndoială și certitudine.	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
I.7 Întrebările filosofice ale comunicării	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
I.8 Dialogul ca filosofie	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
I.9. Comunicarea ca univers sistemic.....	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
I.10. Filosofia ca interogare esențială a comunicării	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
I.11 Concluzii	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
Cap. II Era comunităților online	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
II.1. Ce este o rețea socială?	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
II.2. Definiții și caracteristici ale colectivităților...	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
II.2.1 –Ce este o comunitate?	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
II.2.2 –Ce este o comunitate virtuală? Exemple de comunități virtuale	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
II.2.3 Caracteristici ale comunităților virtuale .	Eroare! Marcaj în document nedefinit.

- II.3 Mentea colectivă..... **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
 - II.3.1 Mentea colectivă din perspectiva sacrului **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
 - II.3.2 Noosfera și conștiința globală..... **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
 - II.3.3 De la mentea colectivă la filosofia colectivă **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
- II.4 Inteligența colectivă..... **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
 - II.4.1 Inteligența colectivă o caracteristică a lumii virtuale? **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
 - II.4.2 Comunitățile online și inteligența colectivă **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
- II.5 Înțelepciunea colectivă **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
- II.6 De la Agora antichității la Agora online **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
- II.7 Nevoia de filosofie în comunitățile umane..... **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
- II.8 Concluzii **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Cap. III. Adaptarea filosofiei la epoca internetului **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

- III.1 Relația dintre cunoașterea virtuală și realitate **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
- III.2 Posibilitatea unei școli filosofice virtuale..... **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
- III.3 Transformările filosofiei de-a lungul istoriei. **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
- III.4. Adaptarea filosofiei la realitățile lumii contemporane. **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
- III.5 Concluzii **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Cap. IV. Filosofia ca formă a comunicării..... **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

- IV.1 Sensurile comunicării..... **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
- IV.2 Comunicarea din punct de vedere aristotelic **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
- IV. 3 De la filosofie la comunicare prin limbaj **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
- IV.4 Opiniile lui J. G. Hamann cu privire la posibilitățile filosofice ale limbajului **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
- IV.5 Wilhem von Humboldt și limbajul ca metodă de filosofare **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
- IV.6 O perspectivă hermeneutică asupra comunicării ca filosofare..... **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
- IV.7 Comunicarea ca experiență fondatoare a filosofiei contemporane **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
- IV.8 Opinia lui Davidson cu privire la rolul comunicării în filosofie **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
- IV.9 De la filosofia comunicării la ideea unei filosofii bazate pe comunicare **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

IV.10 Revoluția virtualului și filosofia comunicării **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

IV.11 Concluzii..... **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Cap. V. Crowdsourcing-ul – o posibilă renaștere a filosofiei contemporane **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

V.1 Premise **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

V.2 Definiții ale Crowdsourcing-ului **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

V.3 Caracteristicile Crowdsourcing-ului..... **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

V.4 Proiecte de Crowdsourcing..... **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

V.5 Avantajele Crowdsourcing-ului..... **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

V.6 Tendințe ale Crowdsourcing-ului..... **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

V.7 Provocările etice ale crowdsourcing-ului și rețelelor de socializare **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

V.8 Crowdsourcing-ul, rețelele sociale online și Filosofia ... **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

V.9 Concluzii..... **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Concluzii **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

1. Considerații generale asupra cercetării efectuate **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

2. Concluziile capitolelor **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

3. Concluziile referitoare la ipoteza de cercetare. **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

4. Contribuțiile personale asupra temei cercetate **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

5. Perspective de cercetare ulterioare **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Bibliografie **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Titlul acestei lucrări este **Filosofia comunităților online. Crowdsourcing-ul filosofic în Agora virtuală.**

Această lucrare este structurată pe 5 capitole plus introducere și concluzii.

Ipoteza prezentei cercetări este următoarea:

Într-o societate în care mediul virtual este din ce în ce mai important, Filosofia, ca formă a comunicării, are menirea de a recupera demnitatea cercetării în grup (în rețea), specifică școlilor filosofice ale antichității grecești, prin și cu ajutorul crowdsourcing-ului.

Ea are la bază următoarele 2 constatări:

- 1. Printre caracteristicile cele mai importante ale societății și culturii contemporane, ca societate a cunoașterii, se numără prezența tot mai importantă a mediului virtual în comunicare, ca tip de activitate umană;*
- 2. Comunitățile online au o pondere din ce în ce mai importantă în societatea contemporană, inclusiv în cercetarea științifică;*

Metodologia cercetării

Pornind de la aceste considerente, am realizat o argumentare euristică care se sprijină pe întrebările ridicate de contextul actual al cercetării științifice, unde crowdsourcing-ul sau cercetarea în rețea devine o metodă tot mai des utilizată și tot mai acceptată de comunitatea științifică din perspectiva rezultatelor pe care le oferă. Am încercat prin aceasta să răspundem unor întrebări foarte actuale impuse de evoluția umanității în societatea cunoașterii: *Oare prin intermediul diverselor discuții filosofice de pe rețelele sociale online nu asistăm practic la un crowdsourcing care revigorează discursul filosofic readucând filosofia în atenția publicului, după ce ani la rând s-a constatat o scădere a interesului pentru acest domeniu. Să fie mediul online o Agora Virtuală în care filosoful virtual găsește un auditoriu însetat de înțelepciune? Să fie crowdsourcing-ul un punct de plecare pentru apariția unei filosofii virtuale a mulțimilor și a indivizilor conectați între ei prin intermediul rețelelor sociale, care să răspundă nevoilor filosofice ale societății contemporane?*

Raționamentul folosit a fost unul deductiv. Pornind de la imaginea de ansamblu pe care ne-o oferă literatura de specialitate, am ajuns la acele puncte de vedere particulare care susțin ipoteza acestei cercetări și-i pun în evidență elementele de noutate.

Rezultatul acestei cercetări a constă în identificarea modalității prin care poate fi recuperată în mediul online demnitatea cercetării colective / de grup / în rețea, specifică filosofiei antice grecești, ca și garanție a continuității interesului pentru filosofie în anii ce vin.

Obiectivele cercetării:

Obiectivele acestei lucrări sunt tratate pe larg în fiecare capitol în parte. Prin aceasta abordare am încercat să avem un demers științific coerent, care să ne conducă la validarea ipotezei de cercetare, unde afirmăm *că într-o societate în care mediul virtual este din ce în ce mai important, Filosofia, ca formă a comunicării, are menirea de a recupera demnitatea cercetării în grup (în rețea), specifică școlilor filosofice ale antichității grecești, prin și cu ajutorul crowdsourcing-ului.*

Astfel, obiectivul **primului capitol** constă în încercarea de a demonstra că filosofia se află într-o criză reală, aflată în strânsă legătură cu criza spirituală a societății contemporane, criză din care nu poate ieși decât apelând la vitalizarea discursului filosofic. Ajungem astfel la specificul comunicării filosofice și la felul în care aceasta trebuie să se adapteze mijloacelor de comunicare specifice acestui secol, utilizând un limbaj care să apropie din nou lumea de mesajul filosofic. Tot în acest capitol ne-am propus să clarificăm ce înseamnă comunicarea filosofică, ce este limbajul filosofic, mesajul filosofic și dacă comunicarea poate fi percepută ca un univers sistemic.

Obiectivele celui de-al **doilea capitol** sunt următoarele:

În primul rând ne-am propus să oferim o definiție universal acceptată a rețelelor sociale online, arătând totodată utilitatea acestora în lumea de azi.

Următorul obiectiv constă în clarificarea noțiunii de comunitate, după care explicăm conceptul de comunitate virtuală arătând caracteristicile acesteia.

Pornind de la obiectivele de mai sus, am încercat să demonstrăm că există o minte colectivă, o inteligență colectivă și o înțelepciune colectivă specifice mulțimilor, care prin utilizarea crowdsourcing-ului și a rețelelor de socializare face posibilă trecerea filosofiei din Agora Antichității în Agora online.

Principalul obiectiv al **capitolului trei** constă în încercarea noastră de a demonstra că filosofia se poate adapta epocii Internetului. În acest sens, vom face o analiză a relației stabilite între cunoașterea virtuală și realitate cotidiană, arătând posibilitatea apariției unei școli filosofice virtuale. De asemenea, pentru a ne susține afirmația, vom arăta transformările prin care a trecut filosofia de-a lungul istoriei, demonstrând că are capacitatea de a se adapta realității lumii contemporane.

Prin seria de obiective din **capitolul patru** am urmărit să arătăm care sunt sensurile comunicării, pentru a demonstra că ea, comunicarea, este experiența fondatoare a filosofiei contemporane. Odată realizat acest deziderat, vom demonstra că există o filosofie bazată pe comunicare care se dezvoltă cu precădere în mediul virtual, în mod special datorită fenomenului de crowdsourcing.

Obiectivele **capitolului cinci** sunt următoarele:

În primul rând vom căuta să definim cât mai exact noțiunea de crowdsourcing, arătând care este originea acestui termen și ce spune despre el literatura de specialitate.

Al doilea obiectiv constă în prezentarea caracteristicilor crowdsourcing-ului pentru a putea înțelege cât mai bine cum funcționează acesta.

Următorul obiectiv constă în prezentarea avantajelor pe care acest tip de cercetare (crowdsourcing) le are și felul în care cercetarea în rețea influențează proiectele științifice contemporane, insistând pe tendințele evolutive ale externalizării în masă.

Ultimul obiectiv al capitolului cinci constă în încercarea noastră de a demonstra că printr-un crowdsourcing filosofic, putem recupera demnitatea cercetării în grup (în rețea), specifică școlilor filosofice ale antichității grecești

Concluziile lucrării

Concluziile capitolului I

În primul capitol am arătat că există o legătură între criza filosofiei și criza spirituală a societății contemporane. Acest lucru se datorează faptului că asistăm la o abandonare a reflecției filosofice sistematice datorate creșterii volumului de informații din domeniul filosofiei. Astfel se ridică următoarea întrebare: asistăm la o criză a filosofiei sau la o criză instituțională a filosofiei? Această întrebare apare în contextul în care se constată o „producție” în creștere de carte filosofică, publicații filosofice, articole filosofice și nu în ultimul rând a temelor filosofice discutate în mediul online, pe forumuri, pe rețelele sociale, sau pe site-uri (din ce în ce mai multe ca număr) dedicate domeniului filosofic. Așadar remarcăm

o migrare a filosofiei dinspre mediul academic, spre cultura maselor, în special în mediul online, unde reflecția filosofică capătă un aspect mai degrabă pragmatic decât teoretic. În consecință, considerăm că vorbim mai degrabă despre *o criză instituțională a filosofiei*, decât *o criză a filosofiei*, pentru că aceasta practic renaște în mediul virtual unde și-a găsit o a doua casă, mai primitoare și mai potrivită dezvoltării ei, în conformitate cu epoca digitală.

Tot în acest capitol am demonstrat că filosofarea în sine este un discurs, discursurile fiind manifestări vii ale limbii și forme evidente de comunicare. Acest fapt implică faptul că filosofia se integrează în lumea comunicării pentru că discursul filosofic este în întregime „spus”, „scris” fiind de neimaginat să exprimi gândirea filosofică prin mimetism, gesturi, etc. În comunicarea filosofică limbajul folosit este verbal și este meta-lingvistic. Gândind despre gândire, filosofia nu poate avea propria sa limbă, independentă și bine definită. Ea folosește un limbaj comun pe care îl „sterilizează” filosofic.

Din punctul nostru de vedere, apelând la premisele invocate anterior, comunicarea filosofică se îndreaptă tot mai mult către mediul online. Rețelele sociale online sunt cele mai propice locuri pentru actanții și transactanții actului filosofic. O filosofie a maselor pare să se ridice din rândul „userilor”, o filosofie a omului contemporan care caută răspunsuri la întrebările vieții actuale. Ele nu diferă în mod deosebit de cele din antichitate, doar că au o complexitate a răspunsurilor extrem de variată. Lumea contemporană nu mai poate fi interpretată printr-o logică liniară. Avem nevoie de o logică a complexității care să acopere punctele de vedere tot mai vaste, în continuă schimbare asupra vieții și a lumii. Rețelele sociale ne pot ajuta în acest sens tocmai prin complexitatea lor în privința posibilităților de comunicare.

Concluziile capitolului II

O primă concluzie a acestui capitol este aceea că societatea în rețea a apărut ca urmare a transformărilor sociale, tehnologice, economice și culturale de la sfârșitul secolului trecut, fiind descrisă prin acțiunea cunoașterii asupra cunoașterii înseși ca sursă principală de productivitate. În acest context, rețeaua stă la baza noilor structuri organizaționale, prin folosirea comunicării media. Modelele de rețea sunt caracteristice pentru sectoarele economice cele mai avansate. În societatea în rețea, cele mai importante structuri sociale sunt organizate de rețelele sociale și mass-media. Combinarea de rețele sociale și media modelează modul principal de organizare și cea mai mare parte din structurile de la toate nivelurile: individual, organizațional și societal. În era informațiilor, societățile se structurează în jurul opoziției bipolare dintre Net (Rețea) și Self (individualitate).

A doua concluzie a acestui capitol ne demonstrează că Rețelele sociale virtuale Facebook, Twitter, MySpace, LinkedIn, etc. redefinesc astăzi felul în care indivizii interacționează, fapt care are consecințe la nivel individual, la nivelul comunităților medii și mari. Având un caracter informal și voluntar, rețelele de socializare oferă utilizatorilor un control minim și încurajează formarea grupurilor bazate pe interese, activități sau cauze comune. În interiorul grupului devine posibil schimbul de informație, bunuri, servicii și opinii și, extinzându-se, grupul se reproduce sub forma rețelelor caracterizate printr-o dinamică accentuată care face ca analiza lor să fie dificilă, dar nu imposibilă. Sub acest aspect, Internetul a devenit, pe lângă o rețea globală, o lume în sine departe de o simplă reduplicație a propriului nostru univers.

A treia concluzie constă în faptul că în jurul rețelelor sociale online au apărut adevărate comunități virtuale. Acestea sunt completări și prelungiri ale conceptului clasic de comunitate, care au apărut odată cu Internetul și s-au dezvoltat odată cu el. Comunitatea virtuală aduce la lumină o formă a inteligenței colective, concretizată în producții intelectuale, paradigme ideatice, rezonanțe interpretative altfel plămădite decât prin formele educaționale tradiționale. Ea este un rezultat al unei mutualizări a cunoașterii generate de noile tehnologii.

Ultima concluzie a acestui capitol constă în faptul că odată acceptate rolul avut de rețelele sociale în societatea contemporană, existența comunităților virtuale și a inteligenței colective, asistăm practic la o trecere naturală a filosofiei instituționale către Agora Virtuală, pusă la dispoziție de mediul online. Conform lui Angelo Gio, Agora Virtuală este deja o realitate de care trebuie să ținem seama pentru că, datorită caracteristicilor sale, influențează atât gândirea maselor, gândirea colectivă precum și sinele. Prin

aceasta, asistăm la nașterea unei filosofii virtuale, aflate în continuă transformare și evoluție, o filosofie a tuturor posibilităților care are la bază Internetul și caracteristicile acestuia.

Concluziile capitolului III

În al treilea capitol am statuat faptul că astăzi nu se mai poate practica filosofia, într-un mod performant, în absența Internet-ului. Acesta a devenit, în ultimul deceniu al secolului al XX-lea, mijlocul privilegiat de comunicare a rezultatelor cercetării filosofice, a bibliografiilor și a cărților de filosofie. Internet-ul a creat o comunitate globală a celor profesionalizați în filosofie. Dacă în trecut, filosoful era un om al cărții, în societatea actuală el este un om al internetului.

Scopul acestui capitol a fost acela de a demonstra că filosofia se adaptează în mod constant secolului în care se află, astfel că în Era Digitală este firesc ca discursul filosofic să îmbrățișeze tematica specifică acestei perioade de timp. Asta nu înseamnă că marile teme filosofice dispar. Ele sunt discutate în lumina noilor descoperiri puse la dispoziție de știință, completând vastul

tezaur al cunoașterii umane prin utilizarea noilor instrumente de cercetare și comunicare puse la dispoziție de lumea Web-ului.

Evoluția acestei noi societăți (denumită comunicațională, informațională, digitală etc.) necesită explorarea relațiilor dintre teoria comunicării și domeniile tradiționale ale filosofiei, cum ar fi ontologia, filosofia limbajului, epistemologia, filosofia socială sau politică, respectiv etica. Sub acest aspect, se observă nevoia de reflecție filosofică asupra comunicării din perspectiva științelor comunicării, pentru că o asemenea perspectivă poate impune noi interogări și, mai apoi, practici care ar putea ajuta dezbaterile deschise și gândirea critică în primul rând în mediul online, răsfrângându-se ulterior în realitatea cotidiană, deschizând prin aceasta noi orizonturi de gândire.

Concluziile capitolului IV

În acest capitol am arătat că societatea contemporană se află sub paradigma verbului „a comunica”, demonstrând că demersul teoretic al gândirii europene s-a aflat mai întâi sub semnul verbului „a fi”, mai apoi sub puterea exercitată de „a cunoaște”, dar că nici existența, nici cunoașterea nu înseamnă nimic, dacă nu sunt comunicate, astfel comunicarea devine noua paradigmă care se cere interpretată și explicată.

Ulterior am stabilit că actul comunicării constă în transmiterea informațiilor, ideilor și atitudinilor sau emoțiilor de la o persoană, la altă persoană, sau de la un grup la altul, în mod esențial prin utilizarea simbolurilor.

Ne-am concentrat apoi eforturile pentru a arăta că odată cu cotitura lingvistică filosofia încetează să mai însemne o construcție de sisteme, ci își îndreaptă atenția către limbaj axându-se pe funcțiile sale semantice și comunicative, privindu-l sub aspectul său constitutiv al relației ființării umane cu lumea.

Am ajuns astfel la opiniile lui J. G. Hamann cu privire la posibilitățile filosofice ale limbajului care stipulează că limbajul are o superioritate genealogică asupra celor 7 funcții ale propozițiilor și inferențelor logice, pentru că întreaga noastră capacitate de a emite judecăți este fundamentată de limbaj. Astfel, noul raport dintre limbaj și rațiune schimbă total modul de a filosofa, filosofia urmând să devină o analiză a folosirii limbajului.

Folosindu-ne de perspectiva lui Wilhelm von Humboldt, am demonstrat că limbajul poartă în dânsul perspectiva asupra lumii, constituind, în același timp, semnificația cu ajutorul căreia putem înțelege lumea, fiind astfel condiția tuturor experimentelor, prin urmare poate fi acceptat ca metodă de filosofare.

Odată stabilit acest aspect, am conchis că sub aspect filosofic, comunicarea, ca experiență fondatoare a acestui domeniu, împreună cu alte surse ale cercetării filosofice cum ar fi arta, viața, cunoașterea științifică, etc., are o poziție aparte în sensul că le cuprinde pe toate și nu putem considera ca fiind întâmplătoare așezarea comunicării ca temă centrală a marilor direcții ale filosofiei secolului nostru.

Astfel, limbajul și comunicare nu rămân numai niște teme ale filosofiei ci devin elemente elementare în construirea viziunii asupra lumii. De aceea, considerăm că în Agora Virtuală a comunităților online, actul comunicării, este unul a filosofiei de moment care exprimă realitatea erei în care trăim cu adevărul care se subscie acestei lumi.

De asemenea, Agora Virtuală, fiind un produs al lumii virtuale, dă naștere unui nou mod de gândire, anume gândirea virtuală și o ontologie asociată, așa-zisa metafizică a realității virtuale, ca urmare a științelor și tehnologiilor actuale ale informației și comunicării. Sub acest aspect, realitatea virtuală, produs al noilor tehnici de comunicare din lumea electronică constituie o nouă

formă a experienței umane, a cărei interpretare reprezintă una dintre cele mai fascinante provocări adresate vreodată filosofiei.

Concluziile capitolului V

În al cincilea capitol al lucrării am arătat că cercetarea în rețea sau crowdsourcing-ul, reprezintă cea mai actuală și mai utilă metodă de cercetare prin care filosofia poate renaște, în sensul că o asemenea abordare crește atât numărul persoanelor interesate de acest domeniu, cât și numărul celor implicați în dezbaterile filosofice, obținând prin aceasta o creștere generală a interesului față de filosofie, precum și o multitudine de perspective asupra temelor filosofice dezbătute.

Am stabilit că termenul crowdsourcing,

„este un tip de activitate participativă online în care un individ, o instituție, o organizație non-profit, sau companie propune unui grup de persoane eterogen, de dimensiuni diverse și având competențe diferite, prin intermediul unui apel deschis și flexibil, angajarea voluntară în realizarea unei sarcini. Realizarea sarcinii, de complexitate și modularitate variabilă, în care trebuie să participe și să contribuie grupul atrage beneficii mutuale. Participantului îi este satisfăcută nevoia de bani, recunoaștere socială, respect de sine, sau dezvoltarea competențelor individuale, în timp ce beneficiarul va obține și utiliza în avantajul său ceea ce participanții au adus în afacere sub forme diferite în funcție de tipul activității întreprinse”

Ulterior am demonstrat că forța intelectuală a mulțimilor constituite virtual a permis companiilor nu doar să capteze idei noi, ci și să inventeze, să proiecteze și să creeze produse și servicii, să îmbunătățească relațiile cu clienții, să crească volumul vânzărilor, să accelereze producția, să găsească noi surse de finanțare sau noi angajați, precum și moduri de management al resurselor proprii.

Totodată am arătat că Internetul face aceste tendințe posibile și permite punerea în discuție a domeniului și disciplinelor, cu alte cuvinte facilitează legăturile dintre oamenii de știință și publicului larg. Cu toate că „știința cetățenilor” nu este un fenomen nou, Internetul permite tot mai multor entuziaști ai științei să participe la un discurs care nu demult era accesibil doar oamenilor de știință, ba mai mult, aceștia au început să recunoască contribuțiile valoroase pe care colaborările de acest fel le pot face.

La finalul capitolului am făcut legătura dintre crowdsourcing, rețelele sociale online și filosofie arătând cum interacțiunea dintre primele două poate influența filosofia acestui secol. Ba mai mult, considerăm că un Crowdsourcing filosofic poate fi exploatat cu scopul de a obține o nouă perspectivă asupra utilității filosofiei în zilele noastre.

Având în vedere premisele de la care am plecat, considerăm că ipoteza de lucru este validă.

Afirmăm acest lucru pentru că filosofia poate constitui o punte care leagă între ele diversele discipline exacte, având capacitatea de a sintetiza și extrage informațiile venite din domeniile respective, reducând totul la un mesaj care poate fi exprimat pe înțelesul unui număr cât mai mare de receptori. Astfel, ajungem la comunicarea filosofică, ori tocmai comunicarea pare a fi axa în jurul căreia filosofia

construiește un nou sistem cu ajutorul căruia explică provocările ridicate de complexitatea lumii contemporane

O conexiune cu știința maselor, un Crowdsourcing filosofic poate fi exploatat cu scopul de a obține o nouă perspectivă asupra utilității filosofiei în zilele noastre. Un astfel de demers va provoca societatea să participe la un dialog filosofic de anvergură, un dialog între membrii rețelelor de socializare care își pot exercisa, cu această ocazie, gândirea filosofică. Mediul online le

permite utilizatorilor rețelelor de socializare să participe activ și fără opreliști la dezbaterile unor probleme de natură filosofică care macină societatea actuală, iar implicarea lor va fi pe măsură. Prin asta, filosofia se întoarce în Agora. Evident, discutăm despre o Agora virtuală, dar la momentul actual, acesta pare a fi cel mai propice loc unde provocările de ordin filosofic pe care le trăim își pot găsi rezolvarea.

Contribuțiile personale asupra temei cercetate

În încercarea noastră de a demonstra că *într-o societate în care mediul virtual este din ce în ce mai important, Filosofia, ca formă a comunicării, are menirea de a recupera demnitatea cercetării în grup (în rețea), specifică școlilor filosofice ale antichității grecești, prin și cu ajutorul crowdsourcing-ului*, am arătat cănu societatea trebuie să se adapteze filosofiei, ci filosofia trebuie să se pună în slujba societății identificând pentru aceasta soluții și alternative la provocările contextuale pe care contemporaneitatea le ridică. Am susținut că, pentru a reuși acest lucru, este necesar ca limbajul filosofic să fie unul accesibil tuturor și am arătat că acest limbaj se regăsește cu precădere pe rețelele sociale online.

De asemenea, am susținut că simplificarea acestui limbaj nu va trimite filosofia în obscuritate, ci din contra, o va scoate în evidență, o va promova și o va repune în drepturi.

Perspective de cercetare ulterioare

Pentru viitor, considerăm că ar fi extrem de benefică realizarea unei rețele de socializare adresate în mod special celor interesați de Filosofie și a modului în care filosofia poate răspunde provocărilor societății contemporane. Acest proiect consider că ar avea șanse uriașe să revigoreze cercetarea științifică din acest domeniu dacă la conceperea lui ar fi cooptate un număr apreciabil de universități de pe cuprinsul tuturor continentelor și dacă în realizarea lui s-ar ține cont în primul rând de funcția sa de „socializare”, interfața sa având funcții care să încurajeze dialogul și schimbul de idei. De asemenea, ar fi deosebit de util ca interfața acestei rețele de socializare să fie tradusă în toate limbile țărilor implicate. În cadrul acestei rețele, abordarea temelor filosofice să fie total liberă, indiferent de absurditatea lor, rețeaua având capacitatea, pe baza cuvintelor cheie preselectate, să selecteze „principalele teme de discuție ale zilei/săptămânii/ale lunii” și să le promoveze într-un loc vizibil pe pagină, încurajând interacțiunea membrilor. La finalul discuțiilor pe tema respectivă, o aplicație internă ar trebui să selecteze cele mai votate sau apreciate intervenții ale membrilor și să fie incluse într-un „buletin informativ” al zilei/săptămânii/lunii.

O altă funcție utilă ar fi una care să atragă atenția membrilor rețelei de socializare filosofice asupra publicațiilor apărute în ziua respectivă, a proiectelor de cercetare lansate, a conferințelor în desfășurare sau care au lansat apeluri pentru materiale, asupra publicațiilor care cer articole pentru publicare. Toate aceste informații intră la sfârșitul zilei într-o arhivă online de unde pot fi accesate oricând cu ajutorul unui buton de căutare. Anunțurile respective ar trebui și să poată fi salvate în contul de profil al userului, dacă îl interesează.

Interfața acestei rețele de socializare ar trebuie să includă niște platforme care să permită desfășurarea de conferințe online, apariția unei publicații proprii incluse în baze de date internaționale, publicarea de carte cu ISBN și distribuirea ei gratis membrilor rețelei, dar cu banii celor din afara rețelei, precum și susținerea de cursuri online de la fiecare universitate implicată în acest proiect.

Astfel, dăm naștere unui univers filosofic la îndemâna tuturor, un univers unde *Filosofia, ca formă a comunicării, are menirea de a recupera demnitatea cercetării în grup (în rețea), specifică școlilor filosofice ale antichității grecești, prin și cu ajutorul crowdsourcing-ului.*

Bibliografie

Cărți:

1. Adrian Angela, Law and Order in virtual worlds: Exploring avatars, Their ownership and Rights, ed. Information Science Reference (IGI Global), SUA, 2010;
2. Advaita Vedānta, Studiu asupra doctrinei, tradus din limba sanscrită, note și comentarii: Ovidiu Cristian Nedu, ed. Herald, București, 2001;
3. Alexandru Dutu, „Histoire de la pensee et de mentalites politiques europeennes”, Editura Universitatii din Bucuresti, 1997;
4. Alonso Omar, Lease Matthew, Crowdsourcing 101: Putting the WSDM of Crowds to Work for You. In: Proceedings of the fourth ACM international conference on Web search and data mining, WSDM New York, 2011;
5. Aristotel, Politica, ed. Paideea, București, 2001;
6. Aristotle, Topics. Whitefish, MO: Kessinger Publishing, 2004;
7. Armeanul David, apud Dumitriu, A., Eseuri. Știință și cunoaștere, Aletheia, Cartea întâlnirilor admirabile, Editura Eminescu, București, România, 1986;
8. Aslam Constantin, Modele de investigație ontologică. O perspectivă istorică și sistematică, (curs), ed. Universitatea Națională de Arte București, 2005;
9. Bailes Frederick, Minte care poate vindeca, Ed Gea Life, 2005;
10. Bederson B. Benjamin, Quinn J. Alexander, Web workers Unite! Addressing Challenges of Online Laborers. In: Proceedings of the 2011 annual conference extended abstracts on Human Factors in Computing Systems, CHI 2011, Vancouver, 2011;
11. Brabham D. C., Crowdsourcing: A model for leveraging online communities. în: A. Delwiche & J. Henderson (Eds.), The Routledge Handbook of Participatory Culture (in press), America, 2013;
12. Buber Martin, Eu și Tu, Ed. Humanitas, București, 1992;
13. Buecheler T., Sieg J.H., Fuchslin R.M., Pfeifer R., Crowdsourcing, Open Innovation and Collective Intelligence in the Scientific Method: A Research Agenda and Operational Framework. In: H. Fellerman et al (eds), Artificial Life XII. Proceedings of the Twelfth International Conference on the Synthesis and Simulation of Living Systems, Odense, Denmark, 19-23 August 2010;

14. Burger-Helmchen T. and Penin J., The limits of crowdsourcing inventive activities: What do transaction cost theory and the evolutionary theories of the firm teach us?. In: Workshop on Open Source Innovation, Strasbourg, France 2010;
15. Capcelea Valeriu, Sedlețchi Oleg, Note de curs istoria filosofiei dreptului (Ciclul I), ed. Universitatea de Studii Europene din Moldova, Chișinău, 2013;
16. Castells Manuel, Communication Power, Oxford/New York: Oxford Univ. Press, 2013;
17. Castells Manuel, The Information Age: Economy, Society and Culture Volume 1: The Rise of the Network Society, 2nd ed., Oxford: Wiley Blackwell, 2010;
18. Chelcea Septimiu, Ivan Loredana, Chelcea Adina, comunicarea non-verbală, gesturile și postura: Cuvintele nu sunt de ajuns, ed. Comunicare.ro, București, 2005;
19. Cicero, Cicéron, De la République, ed. Garnier-Flammarion, Paris, 1965;
20. Cicero, De finibus, apud Vlăduțescu Gheorghe, Neconvențional despre filosofia românească, ed. Paideea, București, 2002;
21. Clitan Gheorghe, Gândire critică. Micromonografie, Editura Eurobit, Timișoara, 2003;
22. Cristina LaFont, The Linguistic turn in Hermeneutic Philosophy, MIT Press, 2002;
23. Crouzet Thierry, Le cinquième pouvoir. Comment internet bouleverse la politique, Bourin Éditeur, Paris, 2007;
24. Crouzet Thierry, Le peuple des connecteurs, Bourin Éditeur, Paris, 2006;
25. D.E. Wittkower (ed.) Facebook and Philosophy. What's in your mind?, Open Court, Chigaco and La Salle, IL, 2010;
26. Denis Collin, „Marile notiuni filosofice.2.Societatea, puterea, Statul”, Institutul European, 1999;
27. Dinu Mihai, Comunicarea – repere fundamentale, ed. Algos, București, (PDF);
28. DiPalantino D. and Vojnovic M., Crowdsourcing and all-pay auctions. In: Proceedings of the 10th ACM conference on Electronic commerce, EC '09, 2009;
29. Dragoș Huțuleac, Percepția Filosofiei în spațiul public contemporan, în Caiete Critice, nr. 9, din 2014;
30. Drucker F. Peter, Managementul viitorului, Editura ASAB, București, 2004;
31. Dumitriu Anton, Eseuri. Știință și comunicare. Aletheia. Cartea întâlnirilor admirabile, ed. Eminescu, București, 1986;
32. Dunn Stuart, Hedges Mark, Engaging the Crowd with Humanities Research, ed., Centre for e-Research, Department of Digital Humanities King's College London, Londra, 2012;
33. Fînaru Dorel, Ars poetica eminesciană, Editura Universității Ștefan cel Mare, Suceava, 2007;
34. Fiske John, Introducere în științele comunicării, ed. Polirom, Iași, 2003;
35. Galay, J. P, Philosophie et invention textuelle, Editura Klincksieck, Paris, 1977;
36. Guide to Managing Knowledge. Harvard Business School Press, Boston, Massachusetts, 2002;
37. Guliciuc Viorel, Social Networking and Complexity, in: Horváth G., Bakó R.K., Biró-Kaszás E. (eds.) Ten Years of Facebook. Proceedings of the Third International Conference on Argumentation and Rhetoric, Partium Press & Debrecen University Press, 2014;
38. Guliciuc Viorel, Complexity and Social Media, in Procedia - Social and Behavioral Sciences, conferinta Lumen 2014: ed. Elsevier Ltd., 2014;
39. Guliciuc Viorel, Lețca Oana, Is there a link between the Social Media and the ancient school of philosophy?, Proceedings of SMART 2013;
40. Habermas Jurgen, Hermeneutic and Analytic Philosophy: Two Complementary Version of the Linguistic Turn, în Truth and Justification, MIT Press, Cambridge, 2003;

41. Haidegger Martin, Originea operei de artă, ed. Univers, București, 1992;
42. Hansen Derek, Shneiderman Ben, Smith A. Marc, Analyzing Social Media Networks with NodeXL: Insights from a Connected World, ed. Morgan Kauffman, ed. Elsevier, 2011;
43. Heer J., and Bostok M., Crowdsourcing graphical perception: using mechanical turk to assess visualization design. In: Proceedings of the 28th international conference on Human factors in computing systems, CHI'10 (ACM, New York, 2010);
44. Hegel Georg Wilhelm Friedrich, Prelegeri de istorie a filosofiei. Vol. 1. Editura Academiei, București, 1963;
45. Hegel Georg Wilhelm Friedrich, Principiile filosofiei dreptului, Editura IRI, București, 1996;
46. Heidegger Martin Repere pe drumul gândirii, Editura Politică, București, 1988;
47. Heidegger Martin , La ce bun poezii, în Originea operei de artă, trad. Thomas Kleininger și Gabriel Liiceanu, ed. Humanitas, București, 1995;
48. Heidegger Martin, Ființă și timp, trad. Gabriel liiceanu, ed. Humanitas, București, 2003;
49. Heidegger Martin, Holderin și esența poeziei, în Originea operei de artă, trad. Thomas Kleininger și Gabriel Liiceanu, ed. Humanitas, București, 1995;
50. Heymann P., Garcia-Molina H., Turkalytics: analytics for human computation. în: Proceedings of the 20th international conference on World wide web, WWW '11 (ACM, New York, 2011);
51. Jacques Francis, L'Espace logique de l'interlocution, P. U. F., Paris, 1985;
52. Jan A.G.M. van Dijk, The Network Society. Social Aspects of New Media, ed. SAGE Publications Ltd, 2006;
53. Jaspers Karl, Texte filosofice, Editura Politică, București, 1986;
54. Jean Paul Sartre, Sartre, L'Etre et le Neant, editura Gallimard, Paris, 1969;
55. Johann Georg, Hamman, Metacritique on the purism of reason, în What is Enlightenment? Eighteenth-century answers and twenty century questions, ed. James Schimtd, Berkeley an Los-Angeles, University of California Press, 1996;
56. Kant Immanuel , Critica rațiunii pure, Editura IRI ,București, 1998;
57. Kant Immanuel, Logica, Editura Științifică, București, 1970;
58. La Vecchia G., Cisternino A., Collaborative workforce, business process crowdsourcing as an alternative of BPO. In: Proceedings of First Enterprise crowdsourcing Workshop in conjunction with ICWE 2010 (SpringerVerlag, Berlin/Heidelberg, 2010);
59. Levy Pierre ,Qu'est-ce que le virtuel?, Ed, La Découverte, Paris, 1995 ;
60. Lévy Pierre. Cyberdemocratie. Paris: Odile Jacob, 2002;
61. Lotman Iuri, Studii de tipologie a culturii, Editura Univers, București, 1975;
62. Ludwig Wittgenstein, Tractatus logico-philosophicus, trd. Alexandru Surdu, ed Humanitas, București, 1991;
63. Lyotard Jean-Francois, Fenomenologie, Editura Humanitas, București, 1997;
64. Mazzola D. and Distefano A., Crowdsourcing and the participacion process for problem solving: the case of BP. In: VII Conference of the Italian Chapter of AIS. Information technoogy and Innovation trend in Organization. ,Napoles, Italy, 2010;
65. McQuail Denis, Sven Windahl, Modele ale comunicării, ed. Comunicare.ro, București 2001;
66. McTaggart Lynne, Câmpul. Căutarea forței secrete Universului, Brașov, Editura Adevăr Divin, 2009;
67. Munck Ronaldo, Globalization and Social Exclusion: A Transformationalist Perspective, ed. Kumarian press, Inc., 2005;

68. Nielsen Michael, *Reinventing Discovery. The New Era of Networked Science*. Princeton University Press. Princeton, 2011;
69. Noica Constantin, *De caelo*, Editura Humanitas, București, 1993;
70. Olivier Bert, *Philosophy and Communication*, Editura Peter Lang, 2009;
71. Pârvu Ilie, *Filosofia comunicării*, ed. Școlii Naționale de Studii Politice și Administrative Facultatea de Comunicare și Relații Publice „David Ogilvy”, București, 2000;
72. Pisani. Francis și Piotet Dominique, *Comment le web change le monde, l’alchimie des multitudes*, ed. Editions Pearson et l’atelier BNP Paribas, 2008;
73. Platon, *Cratylos*, tra. in rom. de Sabina Noica, în *Platon. Operere*. vol III, ed. Științifică și Enciclopedică, București 1978;
74. Pop Lia, *Comunicare nelimitată: Filosofia*, Editura Universității din Oradea, Oradea, 2006;
75. Rousseau Jean Jaques, *Du Contrat social*, Gallimard, Paris, 1964;
76. Sternberg J. Robert *Handbook of intelligence*. 2nd ed. Cambridge, U.K.: Cambridge University Press, 2000;
77. Surdu Alexandru, *Comentarii la rostirea filosofică*, Editura Kron-Art, Brașov, 2009;
78. Surowiecki James, *The wisdom of crowds*, ed. Random House, New-York, 2004;
79. Surowiecki James, *Înțelepciunea mulțimilor*, ed. Publica, București, 2011;
80. Tapscott Dan, Anthony D. Williams, trad.: Irina Sebeși, *Wikinomics*, Editura Publica, București, 2010;
81. Taranu Andrei, *Doctrine politice moderne si contemporane*, editura Fundatiei Pro, Bucuresti, 2005;
82. Taylor, C.E., Farmer, J.D., Rasmussen, S. (eds.) *Artificial Life II*, Vol. X, Santa Fe Institute Studies in the Sciences of Complexity, 1991;
83. Teillhard Pierre de Chardin, *Fenomenul Uman*, ed. Aion, 2008;
84. Utilization, I. Nonaka, and D. J. Teece, eds., London, Sage, Perkins, D. N. 1993;
85. Wilhelm von Humboldt, *Despre diversitatea structurată a limbilor și influența ei asupra dezvoltării spirituale a umanității*, trad. Eugen Munteanu, ed. Humanitas, București, 2008;
86. Wittgenstein Ludwig , *Tractatus Logico-Philosophicus*, ed. Humanitas, București, 2012;
87. Wolpert Daniel, Tumer K.agan, *An Introduction to Collective Intelligence*. Technical Report NASA-ARC-IC-99-63, NASA Ames Research Center, 2000;

Reviste, volume colective și comunicări științifice:

1. Arișanu Lăculeanu Ana-Maria, *Comunitățile virtuale și educația*, in *Revista Informatica Economică* nr.2 (38)/2006;
2. Baesler James, *Prayer Research: Foundations, Review, and Agenda*. *Review of Communication*, 12(2), 2012;
3. Behrend Tarra., Sharek David, Meade Adam, Wiebe Eric, *The viability of crowdsourcing for survey research*. *Behavior Research Methods* 43, 3/2011;
4. Biriș Ioan, *Filosofia astăzi: despre crize, provocări, soluții...*, în revista *Saeculum*, nr. 1/2016;
5. Brabham D. C., *Moving the crowd at iStockphoto: The composition of the crowd and motivations for participation in a crowdsourcing application*, revista *First Monday*, nr. 13(6)/2008;
6. Brătianu Constantin, Vasilache Simona, *Procese fundamentale în dezvoltarea inteligenței organizaționale*, (curs);
7. Broască Alina, *Les significations de la manipulation dans la presse actuelle*. *Anadiss*, 2012;
8. Bulgaru Maria, *Din Istoria gândirii filozofice*, (PDF);

9. Campbell Heidi, Considering spiritual dimensions within computer-mediated communication studies, în *New Media & Society*, February, 2011;
10. Chanal V., Caron-Fasan M.L., How to invent a new business model based on crowdsourcing: The crowd spirit case. In: EURAM (Ljubana, Slovenia, 2008);
11. Chiara Franzonia, Henry Sauermann , Crowd science: The organization of scientific research in open collaborative projects, în revista *Research Policy* nr. 43/2014;
12. Constantin-Gelu APOSTOL, Gabriel ZAMFIR, Comunitatile virtuale si învatamântul la distanta, *Revista Informatica Economica*, nr. 3 (19)/2001;
13. Craig T. Robert si Tracy, Karen, Grounded Practical Theory: The Case of Intellectual Discussion. *Communication Theory*, 5 (3), 1995;
14. Cucuș Constantin, Învațarea asistată de ordinator, note de curs;
15. Cucu Eugenia, Provocări ale managementului modern. Crowdsourcing, ecostudent - *Revistă de cercetare științifică a studenților economiști*, Nr. 3/2014;
16. Czubaroff Jeanine, Dialogue and the Prospect of Rhetoric. *Review of Communication*, 12(1), 2012;
17. Dascalu Dan, Internautul” – o nouă identitate socială într-o lume globalizată, *Analele Universității Ștefan cel mare, Seria Filosofie*, 2007;
18. Dawson Dan, Science and Technology Resources on the Internet. *Open Science and Crowd Science: Selected Sites and Resources. Issues in Science and Technology Librarianship*, Spring 2012;
19. Doan A., Ramakrishnan R., Halevy A.Y., Crowdsourcing systems on the World-Wide Web, în revista *Communications of the ACM* nr. 54(4) /2011;
20. Duschinsky Robbie, Ideal and Usullied: Purity, Subjectivity and social power. *Subjectivity*, 4(2), 2011;
21. Enrique E. A., Fernando G.L.G., Towards an integrated crowdsourcing definition, în revista *Journal of Information Science*, nr.20 (10), *Anglia*, 2012;
22. Fine Kit, Logică și realitate, în *Revista cu Filosofie*, nr. 1/ 2006;
23. Fizeșan Bianca, (Re)construction of identity in the virtual space of second life, in *Revista de Informatică Socială | Vol. III (13) / 2010*;
24. Franzonia Chiara, Sauermann Henry , Crowd science: The organization of scientific research in open collaborative projects, în revista *Research Policy* nr. 43/2014;
25. G. Constandache și A. Mihalache, Com-unitate si co-munitate. Reflexii asupra comunitatilor virtual, in revista *Informatica Economica*, nr. 3 (19)/2001;
26. Garrett Errik, The Essential Secret of Indirect Communication. *Review of Communication*, 12(3), 2012;
27. Gheorghe Laurentiu, Sensurile filosofiei practice, în *Revista cu filosofie*, nr. 1/2006;
28. Grădinaru Camelia, New Media în viața cotidiană, în *The Scientific Annals of “Alexandru Ioan Cuza” University of Iasi Communication sciences*, nr. 1, vol 7/2014;
29. Grier D. A., Not for All Markets. În revista *Computer*, nr. 44(5)/2011;
30. Guliciuc Viorel, From Wisdom to Digital Wisdom as Negotiated Identity, *European Journal of Science and Theology*, 2013;
31. Guliciuc Viorel, From Wisdom to Digital Wisdom as Negotiated Identity, la 23rd World Congress of Philosophy (WCP 2013) Athens, 4 – 10 August 2013;
32. Guliciuc Viorel, *Philosophy in the Age of Social Networking*, (manuscris);

33. Guliciuc Viorel, Resurse filosofice pe Internet – cadrul problemei, Analele universității Ștefan cel Mare, Seria filosofie și discipline socio-umane, coord. Sorin Tudor Maxim, Ed. Universității Ștefan cel Mare, 2001;
34. Hornsby L. Karen, Wade M. Maki, The Virtual Philosopher: Designing Socratic Method Learning Objects for Online Philosophy Courses, în MERLOT Journal of Online Learning and Teaching, Vol. 4, No. 3, September 2008;
35. Housset Emmanuel, Filosofia este o știință care vrea sa pună întrebările ultime. Prezentare și interviu realizate de Bogdan Mihai Mandache. Cronica. Revistă de cultură. 2009;
36. Isac Dumitru, Filosofia clasică elină, in An. Inst. de Ist. „G. Bariț” din Cluj-Napoca, Series Humanistica, tom. III, 2005;
37. Kazai G., Search of Quality in crowdsourcing for Search Engine Evaluation. în Proceedings of the 33rd European conference on Advances in Information retrieval (Springer-Verlag, Berlin/Heidelberg, 2011);
38. Kiran Lata Dangwal, Shireesh Pal Singh, Enhancing spiritualism in virtual world, în revista Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE, volumul 13, nr. 2/2012;
39. Kleeman F., Voss G.G and Rieder K., Un(der)paid Innovators: The Commercial Utilization of Consumer Work through crowdsourcing, în revista Science, Technology and Innovation Studies 4(1)/2008;
40. Laursen, D. Sequential organization of text messages and mobile phone calls in interconnected communication sequences. Discourse & Communication, 6(1), 83-99/2013;
41. Lazăr Edith, Cultura internetului: Digital art vs. net. art, Revista Irregular F, nr. 3, vol. III./2011;
42. Leșuțan Ioan, Abordări filosofice ale problematicii limbajului: cotitura lingvistică, în Studii de Știință și Cultură, anul VI, nr.2;
43. Leșuțan Ioan, O abordare critică a comunicării, Revista Centrului de Cercetări Sociale, Științe Politice și Administrative, nr. 1/2008;
44. Ling P., An Empirical Study of Social Capital in Participation in Online crowdsourcing, în revista Computer, nr. 7(9)/2010;
45. Malița Laura, Perspective ale sociologiei internetului. Baze teoretice si practice, (teză de doctorat, Universitatea București);
46. Manea Teodora, Filosofia contemporana si bioetica, PDF;
47. Marcus Amy Dockser , Citizen scientists, Wall Street Journal. 2011;
48. Miller, P. Allen, Ethics and Irony. SubStance, 38(3),2009;
49. Mitchell Melanie, Complex systems: Network thinking. Artificial Intelligence, volume 170, issue 18, 2006;
50. Nicola Zoica, Buiga Andrei, Ghena Cristian, School in Contemporary Society, în Revista de Statistică, nr. 2/2012;
51. Nonaka Ikujiro, Toyama R. and Konno, N. (2000). SECI, ba and leadership: A unified model of innovation economics, nr. 1 (7)/ 2011;
52. Paraschiv Florin, Psihomotricitate și inteligență motrică în adolescență. Strategii educaționale de formare și dezvoltare, (teza de doctorat, coord Prof. univ. dr. Ioan Neacșu);
53. Raț Tudor, Galaon Raluca, Crowdsourcing în intelligence, in Revista Română de Studii de Intelligence nr. 6 / decembrie 2011;
54. Saharneau Eudochia, Antropologia filosofică, (suport de curs), ed. Universității de stat din Moldova;

55. Sandu Antonio, Appreciative Philosophy. Toward a Constructionist Approach. *Journal for the Study of Religions and Ideologies*, 10(28), 2011;
56. Sandu Antonio, Nevoia de educație filosofică în societatea contemporană, în revista *Revista Românească pentru Educație Multidimensională*, nr. 1-2, 2010;
57. Sandu Frunză, Mihaela Frunză, Claudiu Herțeliu: Filosofie, ideologie, religie. O încercare de a înțelege ce se întâmplă cu Filosofia în sistemul de educație din România, în revista *Journal for the Study of Religions and Ideologies*, anul 8, 2009;
58. Schenk Eric, Guittard Claude, Towards a characterization of crowdsourcing practices. În revista *Journal*.....
59. Siebers Johan, Notes for a research project: communication and the phenomenological reduction (PDF);
60. Soumaya Mejri și Ahlem Soualhia, Les facteurs déterminants du Crowdsourcing, în revista *International Journal of Innovation and Applied Studies*, Vol. 7 No. 1 July 2014;
61. Stalder Felix, „The Network Paradigm: Social Formations in the Age of Information”, *The Information Society: An International Journal*, 14(4), 1998;
62. Thomas W. Malone, What is collective intelligence and what will we do about it?, Edited transcript of remarks at the official launch of the MIT Center for Collective Intelligence, October 13, 2006;
63. Tisseau Jacques,, Réalité Virtuelle- autonomie in virtuo, Document de synthèse, Habilitation a Diriger des Recherches, Spécialité Informatique, Université de Rennes 1, 2000;
64. Totu Savu, About „Greek Foundations of Modern Metaphysics”. *Balkan Journal of Philosophy*, (1), 2011;
65. Vitali Rosati Marcello, Digital culture, philosophy and metaontology, October 24, 2012;
66. Vlăduțescu Ștefan, What Kind of Communication Is Philosophy?, *Jokull Journal*, 63(9), 2013;
67. Vlăduțescu Ștefan, Communication Beings: Four Communication Prototypical Figures, *International Journal of Education and Research*, Vol. 1 No.11, 2013;
68. Whitla P., Crowdsourcing and Its Application, în revista *Marketing, Contemporary Management Research*, nr. 5(1)/2009;
69. Worth David, Magic, Will, and Discourse: Rhetoric as Technology. *Integrative Explorations*, nr. 7-8, 2003;
70. Wuchty Stefan, Jones Benjamin, Uzzi Brian, The increasing dominance of teams in the production of knowledge. *Science*, 316(5827), 2007;
71. Yair Neuman, Technology is becoming a Hypercontext, în revista *Sign Systems Studies* 41(1), 2013;

Resurse online:

1. Adrian Pătruț, Proiectul Conștiinței Globale, 2004 (materialul a fost redactat pentru media de către Adrian Pătruț, responsabilul pentru partea română a Proiectului Conștiinței Globale și este reprodus cu acordul său și al lui Roger Nelson, directorul general al Proiectului Conștiinței Globale);
2. Analiză a unui model de crowdsourcing românesc, (teza de doctorat, coord: Constantin Schifirneț), accesata pe 09.09.2015, disponibilă pe: <http://doctorat.snsa.ro/sites/default/files/doctorat/REZUMAT%20ROMANA.pdf>;
3. Anca Tompea, Curs / Sociologie, Știința Administrației, accesat pe 10.09.2015, disponibil pe: <http://biblioteca.regielive.ro/cursuri/sociologie/dezvoltarea-comunitara-stiinta-administratiei-147687.html>;

4. Angelo Gio Mateo, The Digital Agora: The Internet as the Public Sphere, accesat pe 24.09.2015, disponibil pe: <http://2014.hackinghistory.ca/2014/10/06/the-digital-agora-the-internet-as-the-public-sphere/>;
5. Aristotel, Politics, Book III, Part XI, MIT's Internet Classics Archive, accesat pe <http://classics.mit.edu>;
6. Artur D Little, The future of internet - Innovation and Investment in IP Interconnection, Mai, 2014, ed. Liberty Global, p. 5, accesat pe 09.09.2015, disponibil pe: http://www.adlittle.com/downloads/tx_adlreports/ADL_LibertyGlobal_2014_FutureOfTheInternet.pdf;
7. Bartle Phil, Ce este comunitatea? O perspectiva sociologica, tradus de Dan Carp, accesat pe 10.09.2015, disponibil pe: <http://cec.vcn.bc.ca/mpfc/whtcomru.htm>;
8. Ce este crowd sourcing?, articol accesat la data de 29.08. 2015, disponibil pe: <http://www.ebirouvirtual.ro/node/4909>;
9. Cetățenia în Europa, T-Kit-ul despre Cetățenia Europeană, accesat pe 06.09.2015, disponibil pe: <http://pjp-eu.coe.int/documents/1017981/1668065/Chapter1.pdf/a6794963-b7c9-479e-80ef-c60429597377>;
10. Cezar Manole Armeanu, – Importanța blogului ca fenomen social în contextul globalizării (teza de doctorat) accesată pe 10.09.2015, disponibilă pe: [://www.unibuc.ro/studies/Doctorate2014Decembrie/ARMEANU%20CEZAR%20MANOLE%20%20-%20FARA%20TITLU/REZUMAT,%20TEZA%20DOCTORAT.pdf](http://www.unibuc.ro/studies/Doctorate2014Decembrie/ARMEANU%20CEZAR%20MANOLE%20%20-%20FARA%20TITLU/REZUMAT,%20TEZA%20DOCTORAT.pdf);
11. Charbit Claire, Fernandez Valerie, Les trajectoires d'adoption des TIC dans les systèmes productifs localisés : vers des communautés virtuelles ?, Workshop « TIC et réorganisation spatiale des activités économiques », ENST Bretagne, BREST, 21-22 novembre 2002, accesat pe 16.09.2015, disponibil pe: <http://www1.geo.ntnu.edu.tw/~moise/Data/Books/Economical/04%20other/e41.pdf>;
12. Cova Bernard, Consumer Made, Quand le consommateur deviant producteur, în revista Décisions Marketing, nr.50/2008, pp.19-27, accesata la data de 28.08.2015, disponibil pe: http://www.jstor.org/stable/20723307?seq=1#page_scan_tab_contents;
13. Cristescu Irina, Comunitățile online: abordări, principii, dileme, in vol. Interacțiune Om-Calculator 2008, (editori: S. Buraga, I. Juvină), accesat pe 14.09.2015, disponibil pe: <http://rochi.utcluj.ro/rrioc/articole/RoCHI-2008/RoCHI-2008-Cristescu.pdf>;
14. Cucerzan S. Eugen, Filosofia ca sistem. Schiță de sinteză, accesat pe 23.09.2015 la adresa <http://www.history-cluj.ro/SU/anuare/2003/Cucerzan.htm>;
15. Cucuș Constantin, A new framework and adult learning environment - the virtual community, accesat pe 14.09.2015, disponibil pe: <http://iec.psih.uaic.ro/ciea/file/2010/13%20cucos.pdf>;
16. Daroși Mircea, Înțelepciunea –comoara cea mai de preț a oamenilor, în revista Răsunetul, accesat online pe 6.09.2015, disponibil pe: <http://www.rasunetul.ro/intelepciunea-comoara-cea-mai-aleasa-omului>;
17. Deepak Chopra, Noetica, Conferință susținută la forumul IONS (Institute of Noetic Sciences), în traducerea lui Cristina Elena, accesat pe 21.09.2015 la adresa <https://ro.scribd.com/doc/60267653/Noetica>;
18. Dorin David, Despre necesitatea predării și studierii filozofiei în școli, in revista Observator cultural, accesat pe 09.09.2015, disponibil pe: http://www.observatorcultural.ro/Despre-necesitatea-predarii-si-studierii-filozofiei-in-scoli*articleID_23669-articles_details.html;

19. Eijkman Henk, Dancing with Postmodernity: Web 2.0+ as a New Epistemic Learning Space, accesat pe 09.09.2015, disponibil pe: <http://www.igiglobal.com/viewtitlesample.aspx?id=45031&ptid=40272&t=dancing+with+postmodernity%3a+web+2.0%2b+as+a+new+epistemic+learning+space;>
20. Hebatallah El Gamal, Network society: A social evolution powered by youth, Global Media Journal
21. Hebrard Christophe, Le village virtuel 3D.Introduction à une ethnologie des communautés virtuelles, accesat pe 16.09.2015, disponibil pe: <http://recherche.univ-montp3.fr/cerce/r2/c.h.htm>;
22. Hinssen Peter, IT in the Era of the Network, accesat pe 6.09.2015, disponibil pe: <http://rewrite.ca.com/us/articles/lead/it-in-the-era-of-the-network.html>;
23. Holley Rose, Crowdsourcing and social engagement: potential, power and freedom for libraries and users, p.2, accesat online la data de 30.08.2015, disponibil pe: pr-rla.org/.../2009/2009_keynote_rholley.doc;
24. Howe J., Crowdsourcing: A definition. Crowdsourcing: Why the Power of the Crowd is Driving the Future of Business., articol accesat la data de 29.08.2015 , la adresa http://crowdsourcing.typepad.com/cs/2006/06/crowdsourcing_a.html;
25. Howe J., Crowdsourcing: How the Power of the Crowd is Driving the Future of Business. Ed. Business Books, Great Britain, 2008, accesat la data de 28.08. 2015 la adresa <http://www.bizbriefings.com/Samples/IntInst%20---%20Crowdsourcing.PDF>;
26. Howe J., The rise of crowdsourcing, în revista Wired, articol accesat la data de 29.08.2015, la adresa <http://archive.wired.com/wired/archive/14.06/crowds.html>;
27. Howe Jeff, Why the Power of the Crowd is Driving the Future of Business, accesat la data de 31.08.2015, disponibil pe: <http://www.bizbriefings.com/Samples/IntInst%20---%20Crowdsourcing.PDF>;
28. Indick William, The Digital God: How Technology Will Reshape Spirituality, accesat pe 06.09.2015, disponibil pe: <https://books.google.ro/books?id=C0PYBgAAQBAJ&pg=PA207&lpg=PA207&dq=virtual+spirituality&source=bl&ots=MWICSU352&sig=jOGgVSOxSDDSZmdhjoFsUpTmfrU&hl=ro&sa=X&ved=0CEIQ6AEwAzgKahUKEwiq8P39juXHAhVBtBoKHZPDDjY#v=onepage&q=virtual%20spirituality&f=false>;
29. Jurj Irina-Maria, Agora- între elenism și creștinism, accesata pe 24.09.2014, disponibil pe <http://www.filosofie.unibuc.ro/docs/eseuri/Agora-%20intre%20elenism%20si%20crestinism.pdf>;
30. Kinne Douglas, Frontiers of Knowledge: Scientific and Spiritual Sources for a New Era, published by Douglas Kinne, accesat pe 06.09.2015, disponibil pe: <https://books.google.ro/books?id=yDa-AwAAQBAJ&pg=PT12&lpg=PT12&dq=Virtual+Spirituality:+The+Emerging+Frontier&source=bl&ots=QsMBr6FxQG&sig=zXD6kuQegY4eWRXVp7tVcmreul&hl=ro&sa=X&ved=0CEwQ6AEwBWoVChMI8YzOm4vIwIVCtcaCh3p8Q5R#v=onepage&q=Virtual%20Spirituality%3A%20The%20Emerging%20Frontier&f=false>;
31. Ladyman James., Lambert Jeremy, Wiesner Karoline, *What is a complex system?*, in: [Preprint], PhilSci Archive, March 8, 2012, URL: <http://philsci-archive.pitt.edu/9044/4/LLWultimate.pdf>;
32. Laitman Michael, Secretul mintii collective, Din partea a 4-a a Lectiei zilnice de Cabala, 06/02/12, „Introducere la Studiul celor zece Sefirot” – accesat pe 18.09.2015, disponibil pe: <http://laitman.ro/intrebareraspuns/secretul-mintii-colective/#sthash.Abo12p6b.dpuf>;

33. Lazăr Cătălin, O metodologie de analiză a rețelelor sociale online, accesat pe 16.03.2015, disponibil pe <http://www.unibuc.ro/studies/Doctorate2014Martie/LAZAR%20CATALIN%20LUCIAN%20-%20O%20metodologie%20de%20analiza%20a%20retelelor%20sociale%20online/Rezumat.docx>;
34. Leșuțan Ioan, Forme comunicaționale ale influenței sociale, articol accesat pe 9.12.2016, disponibil pe https://www.academia.edu/3176806/Forme_comunicationale_ale_influentei_sociale
35. Levy Pierre, Cyberspace et cyberculture, accesat pe 28.09.2015, disponibil pe: http://www.uoc.es/web/esp/articles/digitum_pierre_levy_fr.htm;
36. Levy Pierre, La virtualisation de l'intelligence et la constitution du suje, accesat pe 16.09.2015 la adresa <http://hypermedia.univ-paris8.fr/pierre/virtuel/virt7.htm>;
37. Lucaciu Bogdan, Felurite familii: Familie, clan, gintă, trib, revista Dilema Veche, accesată pe 10.09.2015, disponibil pe: <http://dilemaveche.ro/sectiune/tema-saptamanii/articol/familie-clan-ginta-trib>;
38. Lupan Mariana, Globalizarea economiei, curs accesat pe 09.09.2015, disponibil pe: http://www.seap.usv.ro/~ro/cursuri/ECTS/ECTS_GE.pdf;
39. Marosy Zoltan ,Mutulescu Oltea, Știința confirmă efectele benefice ale spiralei yoghine yang, in revista Yoha esoteric, accesată pe 18.09.2015, disponibil pe: <http://www.yogaesoteric.net/content.aspx?lang=RO&item=3791>;
40. Moretti Franco, Zephyr Frank, Crowdsourcing for Humanities Research, articol accesat la data de 29. 08. 2015, disponibil pe: <https://web.stanford.edu/group/spatialhistory/cgi-bin/site/project.php?id=1081>;
41. Niculae Violeta, Crowdsourcing-ul -O metoda inovativa de loalizare a consumatorilor, accesat pe 09.09.2015 la adresa http://www.revista-piata.ro/Crowdsourcing_ul-id9950.html;
42. Nifle Roger, Sens et cohérences humaines, accesat pe 28.09.2015, disponibil pe: <http://www.coherences.com/TEXTES/DIVERS/Lecture.php?fichier=/TEXTES/DOCUMENT/Sensvirt.htm>;
43. Olanoff Drew, President Obama: “The Internet Is Not A Luxury, It Is A Necessity”, accesat pe 09.09.2015, disponibil pe: <http://techcrunch.com/2015/07/15/internet-for-everyone/#.wbfgud:bx2l>;
44. Orasanu Răzvan, Internet, retele deschise si politica in secolul XXI, in revista Contributors, accesata pe 24.09.2015, disponibil pe: <http://www.contributors.ro/idei-si-solutii/internet-retele-deschise-si-politica-in-secolul-xxi/>;
45. O'Reilly T., What Is Web 2.0. Design Patterns and Business Models organization of knowledge work., accesat pe 09.09.2015 disponibil pe: http://druid8.sit.aau.dk/acc_papers/9s01uxh4n5fxmat721f24x8t8jby.pdf;
46. Poetz M.K., Schreier M., The Value of crowdsourcing: Can Users Really Compete with Professionals in Generating New Product Ideas?. în revista Journal of Product Innovation Management Forthcoming. Accesta la data de 29.08.2015, la adresa <http://ssrn.com/abstract=1566903>;
47. Popovici Florin George, Omul – subiect al reflecției filosofice (introducere), accesat pe 10.09.2015, disponibil pe: <https://floringeorgepopovici.wordpress.com/2011/09/26/omul-subiect-al-reflectiei-filosofice-introducere/>;

48. Popovici-Diaconu Răzvan, Rețele de socializare. Impact social în spațiul public, accesat pe 07.09.2015, disponibil pe: http://www.umk.ro/images/documente/publicatii/conferinta2013/razvan_popovici.pdf;
49. Rouse Margaret, Generation Facebook (Generation F) definition, accesat pe 09.09.2015, disponibil pe: <http://searchcio.techtarget.com/definition/Generation-Facebook-Generation-F>;
50. Schifirneț Constantin, Similaritatea în comunitățile virtual, în ziarul Adevarul, accesat pe 11.09.2015, disponibil pe: http://adevarul.ro/cultura/carti/similaritatea-comunitatile-virtuale-1_53b262e50d133766a809f5e6/index.html;
51. Sebastian Ilinca, Invitație la lectura: Intelepciunea mulțimilor, accesată pe 23.09.2015, disponibil pe: <http://www.ensight.ro/ro/despre-noi/ensight-te-invita-la-lectura/intelepciunea-multimilor/>;
52. Sf. Augustin, apud Axiomele antropologice ale filosofilor și teologilor, accesat pe 10.09.2015, disponibil pe: http://obbydick.tripod.com/Axiomele_antropologice.htm;
53. Staged Evolution of Hybrid AI (artificial intelligence), accesat pe 06.09.2015, disponibil pe: http://www.mysearch.org.uk/website1/html/134.Stages.html#Homo_Computerus;
54. Ștefănescu Maria Livia, Comunicarea în spațiul virtual, (lucrare de doctorat, coord. Prof. Dr. Ioan Drăgan) accesata pe 14.09.2015, disponibil pe: http://www.unibuc.ro/studies/Doctorate2012Ianuarie/Stefanescu%20Maria%20Livia%20-%20Comunicarea%20in%20spatiul%20virtual/Rezumat_teza_Maria_Livia_Stefanescu.pdf;
55. Teodorescu Mirela, Vlăduțescu Ștefan : Mesaj și comunicare în filosofie, articol accesat pe 23.04.2016, disponibil pe: <http://revistaderecenzii.ro/stefan-vladutescu-mesaj-si-comunicare-in-filozofie-recenzie-de-mirela-teodorescu/>;
56. Tushar Rae - Carnegie Mellon Researchers Find Crowds Can Write as Well as Individuals; in „The Chronicle of Higher Education”, accesat pe 04.09.2015, disponibil pe: <http://chronicle.com/blogs/wiredcampus/carnegie-mellon-researchers-find-crowds-can-write-as-well-as-individuals/29440>;
57. Valentin Iacob, "Gândurile și emoțiile noastre pot influența realitatea fizică, pe distanțe mari", în revista Formula As, accesata pe 18.09.2015, disponibil pe: <http://www.formulaas.ro/2013/1059/micaenciclopedieas27/gandurilesiemotiilenoastrepotinfluentarealitateafizicapedistantemari16149print>;
58. Vallor Shannon., Social Networking and Ethics. In Zalta, E. N. (Ed.), The Stanford Encyclopedia of Philosophy. Accesat pe 10.09.2015, disponibil pe: <http://plato.stanford.edu/archives/win2012/entries/ethics-social-networking/>;
59. Victor Grigore, Școala din Atena, capodopera lui Rafael: Renașterea face o plecăciune în fața antichității grecești, accesat pe 24. 09.2015, disponibil pe: <http://www.webphoto.ro/destinatii/scoala-din-atenacapodopera-lui-rafael-renasterea-face-o-plecaciune-in-fata-antichitatii-grecesti.html>;
60. What is a Virtual Village, accesat pe 09.09.2015, disponibil pe <http://www.ucsc.cmb.ac.lk/v-village>;
61. Wiseman Rachel, The Public, Playing a Molecule-Building Game, Outperforms Scientists; in „The Chronicle of Higher Education”, accesat pe 04.09.2015, disponibil pe: <http://chronicle.com/blogs/wiredcampus/the-public-playing-a-molecule-building-game-outperforms-scientists/32835>;
62. Young R. Jeffrey - Crowd Science Reaches New Heights, in „The Chronicle of Higher Education”, accesat pe 4.09.2015, disponibil pe: <http://chronicle.com/article/The-Rise-of-Crowd-Science/65707/>;

